FUNDACJA VERBA
Odkryj możliwości!

WIDZĘ. ROZUMIEM. WŁĄCZAM.

Scenariusz warsztatów edukacyjnych

Część I

Gotowe scenariusze zajęć wspierające rozwój wrażliwości, otwartości i szacunku wobec osób z niepełnosprawnościami oraz neuroróżnorodności.

BUDUJEMY WRAŻLIWOŚĆ | UCZYMY OTWARTOŚCI | WSPIERAMY RÓŻNORODNOŚĆ | PROMUJEMY WŁĄCZENIE

Projekt „Przedszkole i Szkoła z Empatią – offline/online. Widzę, rozumiem, włączam" dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu „Kompas Młodego Obywatela".

Ministerstwo Edukacji Narodowej

WIDZĘ. ROZUMIEM. WŁĄCZAM.

Scenariusz nr 1 – WARSZTATY Różnorodność, Inkluzywność

Grupy przedszkolne: 3-6 lat | 90 minut (2 × 45 minut)

Cel główny

Budowanie postawy otwartości, empatii i szacunku wobec osób z niepełnosprawnościami oraz rozwijanie świadomości, że każdy człowiek jest wyjątkowy i posiada własne mocne strony.

Cele szczegółowe

Po zakończeniu zajęć dziecko:

- rozumie, że ludzie różnią się wyglądem, umiejętnościami i możliwościami,
- wie, że osoby z niepełnosprawnościami mogą uczyć się, pracować, bawić i realizować swoje pasje,
- poznaje podstawowe sposoby funkcjonowania osób niewidomych, niesłyszących oraz poruszających się na wózkach,
- rozwija empatię i gotowość do udzielania pomocy,
- ćwiczy współpracę i komunikację.

Metody pracy

- opowiadanie
- rozmowa kierowana
- pokaz
- zabawy ruchowe
- doświadczenia sensoryczne
- praca indywidualna
- praca w parach

Formy pracy

- cała grupa
- praca w parach
- aktywność indywidualna

Pomoce dydaktyczne

- bajki
- kolorowanki
- opaska na oczy
- worek z przedmiotami
- piłeczka
- autko
- kiwi lub inny owoc
- długopis
- kartki
- flamastry

Projekt „Przedszkole i Szkoła z empatią – offline/online. Widzę, rozumiem, włączam.” dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu „Kompas Młodego Obywatela”.

- obraz osoby malującej stopami
- alfabet Braille'a
- opakowania po lekach z alfabetem Braille'a
- materiały do wykonania pracy plastycznej

Przebieg warsztatów

1. Powitanie i integracja (5 minut)

Prowadzący wita dzieci i zaprasza je do wspólnego kręgu.

Rozmowa wprowadzająca

"Dzisiaj porozmawiamy o tym, że każdy człowiek jest wyjątkowy. Każdy z nas wygląda trochę inaczej, potrafi robić różne rzeczy i każdy jest ważny."

2. Bajka (10 minut)

Prowadzący opowiada historię, pokazując ilustracje.

Po zakończeniu zadaje pytania:

- Kim był Filip?
- Co najbardziej zapamiętaliście?
- Czego nauczyła nas ta historia?

Podsumowanie:

Każdy człowiek zasługuje na szacunek i przyjaźń.

3. Każdy potrafi coś innego (10 minut)

Prowadzący zadaje dzieciom pytania:

- Kto umie jeździć na rowerze?
- Kto potrafi szybko biegać?
- Kto lubi śpiewać?
- Kto pięknie rysuje?
- Kto układa wysokie wieże z klocków?

Następnie pyta o cechy wyglądu:

- Kto ma jasne włosy?
- Kto nosi okulary?

Projekt „Przedszkole i Szkoła z empatią – offline/online. Widzę, rozumiem, włączam.” dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu „Kompas Młodego Obywatela”.

- Kto ma piegi?

Zabawa w podskoki
Dzieci ustawiają się w linii przed prowadzącym. Prowadząca zadaje mówi zdania. Dziecko które zgadza się z usłyszanym zdaniem skacze na lewo, dziecko które nie zgadza się z tym zdaniem skacze na prawo.
Zdania:
- osoba, która nie widzi może czytać książki.
- osoba, która nie ma rąk może malować obrazy
- osoba, która porusza się na wózku inwalidzkim może tańczyć
- osoba, która nie słyszy może oglądać filmy.

Rozmowa o pomocach dla osób z niepełnosprawnością. Prezentacja pomocy i obrazków.

Wniosek:

Nie musimy być tacy sami. To właśnie nasze różnice czynią świat ciekawym.

4. Jak pomagamy osobom z niepełnosprawnościami? (5 minut)

Prowadzący pokazuje zdjęcia lub ilustracje przedstawiające:

- miejsca parkingowe,
- podjazdy,
- windy,
- sygnalizację dźwiękową,
- oznaczenia alfabetem Braille'a.

Pyta dzieci:

- Czy widzieliście kiedyś takie miejsca?
- Komu pomagają?

5. Zabawy sensoryczne i ruchowe (20 minut)

Zabawa 1. Tajemniczy worek

Dzieci odgadują dotykiem ukryte przedmioty.

Rozmowa:

- Czy łatwo było rozpoznać przedmiot?
- Jak radzą sobie osoby niewidome?

Projekt „Przedszkole i Szkoła z empatią – offline/online. Widzę, rozumiem, włączam.” dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu „Kompas Młodego Obywatela”.

Zabawa 2. Zaufaj koledze

Jedno dziecko ma zasłonięte oczy.

Drugie prowadzi je do wyznaczonego miejsca.

Po chwili dzieci zamieniają się rolami.

Rozmowa:

- Jak się czułeś?
- Czy łatwiej było, kiedy ktoś pomagał?

Zabawa 3. Malowanie stopą

Dzieci próbują narysować prosty obrazek stopą.

Prowadzący pokazuje ilustrację osoby malującej stopami.

Rozmowa:

- Czy było łatwo?
- Jak myślicie, czego potrzeba, aby nauczyć się takich rzeczy?

Zabawa 4. Kalambury bez słów

Dzieci pokazują:

- jedzenie lodów,
- spanie,
- śpiewanie,
- skakanie,
- rozmowę przez telefon,
- strach,
- radość.

Prowadzący wyjaśnia, że osoby niesłyszące często porozumiewają się językiem migowym.

Pokazuje jeden prosty znak (np. "dziękuję" lub "cześć"), który dzieci wspólnie powtarzają.

6. Alfabet Braille'a (5 minut)

Prowadzący pokazuje alfabet Braille'a oraz opakowania z wypukłymi punktami.

Projekt „Przedszkole i Szkoła z empatią – offline/online. Widzę, rozumiem, włączam.” dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu „Kompas Młodego Obywatela”.

Wyjaśnia, że osoby niewidome czytają palcami.

Starsze dzieci próbują odnaleźć litery swojego imienia.

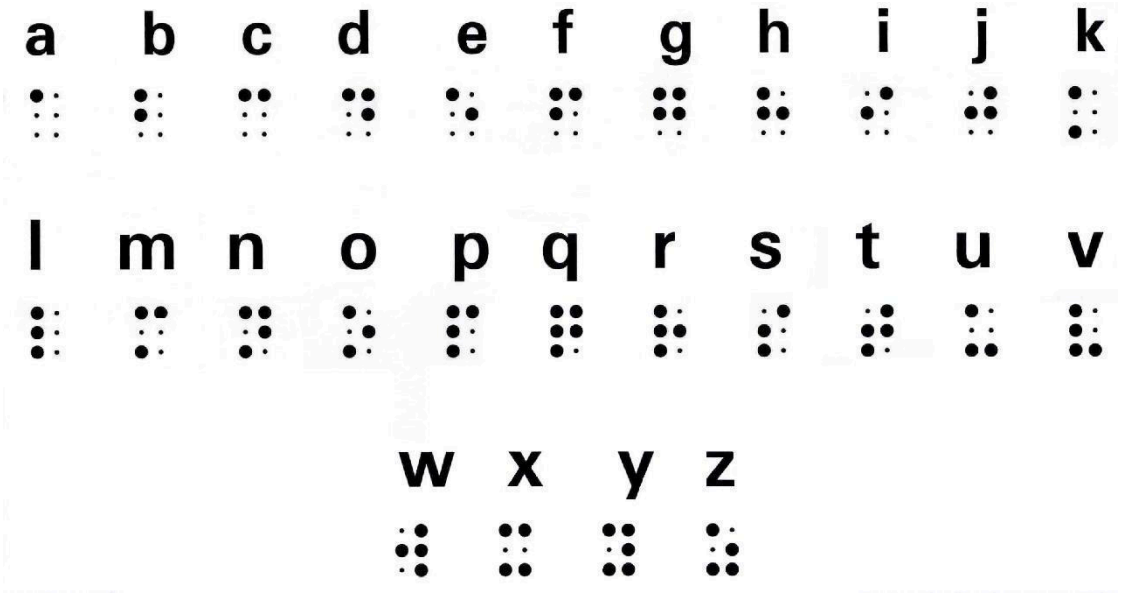

Poproś, aby dziecko zapisało swoje imię w języku Braille'a, odnajdując literki na rysunku.

7. Praca plastyczna – "Jestem wyjątkowy" (10 minut)

Każde dziecko wykonuje rysunek przedstawiający siebie oraz to, co lubi robić najlepiej.

Na zakończenie chętne dzieci prezentują swoje prace.

Podsumowanie (5 minut)

Prowadzący rozmawia z dziećmi.

Pytania:

- Czego dziś się nauczyliśmy?
- Czy osoby z niepełnosprawnościami mogą być naszymi kolegami?
- W jaki sposób możemy pomagać?
- Co najbardziej zapamiętaliście?

Projekt „Przedszkole i Szkoła z empatią – offline/online. Widzę, rozumiem, włączam." dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu „Kompas Młodego Obywatela".

Na zakończenie dzieci wspólnie wypowiadają zdanie:

"Każdy jest wyjątkowy. Każdy zasługuje na szacunek. Razem możemy sprawić, że świat będzie bardziej przyjazny."

Efekty warsztatów

Po zakończeniu zajęć dzieci:

- rozumieją, że różnorodność jest wartością,
- potrafią wskazać przykłady ułatwień dla osób z niepełnosprawnościami,
- wiedzą, że osoby z niepełnosprawnościami mogą realizować swoje pasje i marzenia,
- rozwijają empatię, życzliwość i gotowość do pomagania,
- uczą się współpracy oraz wzajemnego szacunku.

Projekt „Przedszkole i Szkoła z empatią – offline/online. Widzę, rozumiem, włączam." dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu „Kompas Młodego Obywatela".

Projekt „Przedszkole i Szkoła z empatią – offline/online. Widzę, rozumiem, włączam.” dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu „Kompas Młodego Obywatela”.

WIDZĘ. ROZUMIEM. WŁĄCZAM.

Scenariusz nr 2 – WARSZTATY Różnorodność, Inkluzywność

Grupy szkolne: 7-10 lat | 90 minut (2 × 45 minut)

Cel główny

Kształtowanie postawy otwartości, empatii i szacunku wobec osób z niepełnosprawnościami oraz rozwijanie umiejętności dostrzegania potrzeb innych ludzi.

Cele szczegółowe

Uczeń:

- rozumie, że niepełnosprawność nie definiuje człowieka,
- poznaje różne rodzaje niepełnosprawności,
- potrafi wskazać sposoby wspierania osób z niepełnosprawnościami,
- rozwija umiejętność współpracy,
- poznaje wybrane rozwiązania zwiększające dostępność.

Metody

- burza mózgów
- dyskusja
- praca zespołowa
- elementy gry edukacyjnej
- doświadczenia
- quiz
- praca projektowa

Potrzebne materiały

- ilustracje
- kartki A3
- markery
- karteczki samoprzylepne
- alfabet Braille'a
- opakowania z napisami Braille'a
- zdjęcia udogodnień architektonicznych
- karty z zadaniami
- taśma malarska

Przebieg warsztatów

Projekt „Przedszkole i Szkoła z empatią – offline/online. Widzę, rozumiem, włączam.” dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu „Kompas Młodego Obywatela”.

1. Powitanie – "Każdy jest w czymś mistrzem" (5 minut)

Dzieci stoją w kręgu.

Każde kończy zdanie:

Jestem dobry w...

Nie można powtórzyć odpowiedzi kolegi.

Prowadzący podsumowuje:

Każdy z nas ma inne talenty. To właśnie różnorodność sprawia, że możemy się od siebie uczyć.

2. Historia z bajki (10 minut)

Prowadzący przedstawia historię z bajki.

Po przeczytaniu pyta:

- Jak czuł się główny bohater?
- Co było dla niego najtrudniejsze?
- Jak mogli zachować się jego koledzy?
- Czy zdarzyło wam się pomóc komuś?

3. Gra "Fakty czy mity?" (10 minut)

Na środku sali leżą dwie plansze:

FAKT

MIT

Prowadzący czyta zdania.

Dzieci przechodzą do odpowiedniej planszy.

FAKT czy MIT?

- Osoba na wózku może uprawiać sport. **(FAKT)**
- Osoby niewidome czytają książki. **(FAKT)**
- Każdy, kto używa aparatu słuchowego, nic nie słyszy. **(MIT)**
- Osoby z autyzmem mogą mieć przyjaciół. **(FAKT)**
- Każdy potrzebuje czasem pomocy. **(FAKT)**

- Każdy człowiek jest w czymś dobry. **(FAKT)**

Projekt „Przedszkole i Szkoła z empatią – offline/online. Widzę, rozumiem, włączam.” dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu „Kompas Młodego Obywatela”.

- Osoby z niepełnosprawnościami chodzą do szkoły. **(FAKT)**
- Osoby niewidome nie mogą się bawić z innymi dziećmi. **(MIT)**
- Pies przewodnik pomaga osobie niewidomej. **(FAKT)**
- Każdy, kto nosi okulary, źle się uczy. **(MIT)**
- Można bawić się z osobą, która porusza się na wózku. **(FAKT)**
- Niepełnosprawność zawsze widać. **(MIT)**
- Niektóre osoby potrzebują więcej czasu na wykonanie zadania. **(FAKT)**
- Każdy może nauczyć się czegoś nowego. **(FAKT)**
- Osoby z zespołem Downa mogą pracować i rozwijać swoje pasje. **(FAKT)**
- Kto mówi inaczej, nie ma nic ciekawego do powiedzenia. **(MIT)**
- Pomaganie komuś jest oznaką życzliwości. **(FAKT)**
- Każdy lubi być traktowany z szacunkiem. **(FAKT)**
- Osoby z niepełnosprawnościami mają marzenia. **(FAKT)**
- Każdy, kto jest inny, chce być sam. **(MIT)**
- Można zapytać, czy ktoś potrzebuje pomocy. **(FAKT)**
- Śmiech z czyjejś niepełnosprawności jest w porządku. **(MIT)**
- Każdy ma mocne i słabsze strony. **(FAKT)**
- Osoby z autyzmem zawsze nie lubią innych ludzi. **(MIT)**
- Dzieci z niepełnosprawnościami lubią się bawić tak jak inne dzieci. **(FAKT)**
- Możemy się od siebie nawzajem uczyć. **(FAKT)**
- Każdy, kto nie mówi, nie rozumie, co się do niego mówi. **(MIT)**
- Niektóre osoby komunikują się za pomocą obrazków lub urządzeń. **(FAKT)**
- Każdy zasługuje na życzliwość i szacunek. **(FAKT)**
- Zadawanie uprzejmych pytań jest lepsze niż wyśmiewanie. **(FAKT)**

Po każdej odpowiedzi prowadzący krótko wyjaśnia temat. Treści nawiązują do przykładów przedstawionych w materiale źródłowym.

4. Stacje doświadczeń (20 minut)

Dzieci pracują w czterech grupach.

Co 5 minut zmieniają stanowisko.

Stacja 1

Alfabet Braille'a

Dzieci:

- oglądają opakowania,
- zapisują swoje imię według wzoru.

Stacja 2

Projekt „Przedszkole i Szkoła z empatią – offline/online. Widzę, rozumiem, włączam.” dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu „Kompas Młodego Obywatela”.

Projektant dostępności

Na zdjęciu przedstawiono:

- szkołę,
- plac zabaw,
- bibliotekę.

Grupa zaznacza:

✔ co już jest dostępne,

✔ czego jeszcze brakuje.

Na koniec prezentacja pomysłów.

Stacja 3

Zostań wynalazcą

Postęp w dziedzinie technologii oraz nowych wynalazków sprawił, że świat stał się łatwiejszym, bardziej przystępnym i przyjaznym miejscem dla osób niepełnosprawnych.

Oto przykłady niektórych ułatwień:

- ręcznie sterowane samochody pozwalające ludziom na wózku prowadzić auto,
- nóż i widelec w jednym dla tych, którzy posługują się tylko jedną ręką,
- mówiące dzienniki, zegarki, książki oraz mówiące oprogramowanie komputerów jako pomoc dla niewidomych,
- aplikacja czytają tekst po wykonaniu szybkiego skanu,
- aplikacja rozpoznająca przedmioty po wykonaniu zdjęcia,
- aparaty słuchowe dla osób niedosłyszących.

Teraz Twoja kolej, aby opracować własny wynalazek!

1. Wymyśl nazwę swojego wynalazku.
2. Sporządź jego rysunek, w którym umieścisz następujące informacje:
    - Z czego wykonany będzie ten przyrząd?
    - Jak będzie wykorzystywany w codziennym życiu przez osobę z niepełnosprawnością?

Projekt „Przedszkole i Szkoła z empatią – offline/online. Widzę, rozumiem, włączam.” dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu „Kompas Młodego Obywatela”.

Stacja 4

Język bez słów

Dzieci losują emocje lub sytuacje:

- cieszę się,
- boli mnie,
- potrzebuję pomocy,
- jestem głodny,
- dziękuję.

Pokazują je bez używania głosu.

Następnie poznają kilka prostych znaków języka migowego:

- dzień dobry,
- dziękuję,
- proszę.

5. Gra "Misja Dostępność" (10 minut)

Dostosowanie szkoły/mieszkania/osiedla/domu

Potrzebne przybory: centymetr, długopis i kartka papieru.

Waszą szkołę/mieszkanie/osiedle/dom ma odwiedzić znajoma, która porusza się na wózku inwalidzkim. Przejdźcie się po terenie i sprawdźcie, czy jest ona dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych. Róbcie notatki.

Wskazówka: Nie zapomnijcie zmierzyć szerokości drzwi za pomocą centymetra! Otwory drzwiowe powinny mierzyć przynajmniej 70 cm. Niech każdy wskaże pomysły niezbędnych zmian, aby uczynić szkołę bardziej przystępną dla osób niepełnosprawnych. Weźcie pod uwagę różne części szkoły i sporządźcie listę na wzór poniższej.

Miejsce w szkole	Możliwe problemy z dostępem	Proponowane rozwiązania
Piętra		
Toalety		
Pokój/klasa		

Projekt „Przedszkole i Szkoła z empatią – offline/online. Widzę, rozumiem, włączam.” dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu „Kompas Młodego Obywatela”.

Wejście główne		
Korytarze		

Zastanówcie się też:

Czy osoba na wózku wjedzie do szkoły?

Czy niewidoma osoba znajdzie sekretariat?

Czy ktoś z aparatem słuchowym dobrze usłyszy na sali gimnastycznej?

Czy toaleta jest odpowiednio przystosowana?

Na koniec każda grupa przedstawia trzy najważniejsze pomysły.

6. Podsumowanie (5 minut)

Dzieci zapisują na kolorowych karteczkach odpowiedź na pytanie:

Co mogę zrobić, aby świat był bardziej przyjazny?

Karteczki tworzą wspólny plakat:

"Każdy może zmieniać świat."

Propozycje aktywności dodatkowych

Escape Room

Grupy rozwiązują zagadki:

- alfabet Braille'a,
- dopasowanie symboli dostępności,
- rebusy,
- kod QR z krótkim filmem,
- puzzle przedstawiające dostępne miasto.

Memory "Dostępność"

Dopasowywanie par:

Projekt „Przedszkole i Szkoła z empatią – offline/online. Widzę, rozumiem, włączam.” dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu „Kompas Młodego Obywatela”.

- podjazd – wózek,
- pies przewodnik – osoba niewidoma,
- aparat słuchowy – ucho,
- alfabet Braille'a – książka.

Budujemy dostępne miasto

Z klocków LEGO lub kartonów dzieci projektują:

- szkołę,
- park,
- przystanek,
- plac zabaw,

uwzględniając potrzeby wszystkich mieszkańców.

Projekt plakatu

Hasło:

„Niepełnosprawność nie ogranicza marzeń."

Grupy przygotowują plakat promujący życzliwość i dostępność.

Efekty warsztatów

Po zakończeniu zajęć uczestnicy:

- rozumieją, że różnorodność jest naturalną częścią społeczeństwa,
- znają podstawowe rodzaje niepełnosprawności i sposoby wspierania osób z różnymi potrzebami,
- potrafią rozpoznać elementy dostępności w swoim otoczeniu,
- rozwijają empatię, współpracę i odpowiedzialność za innych,
- dostrzegają, że każdy człowiek wnosi do grupy swoje unikalne talenty i doświadczenia.

Projekt „Przedszkole i Szkoła z empatią – offline/online. Widzę, rozumiem, włączam." dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu „Kompas Młodego Obywatela".

Projekt „Przedszkole i Szkoła z empatią – offline/online. Widzę, rozumiem, włączam.” dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu „Kompas Młodego Obywatela”.

WIDZĘ. ROZUMIEM. WŁĄCZAM.

Scenariusz nr 1 – WARSZTATY Różnorodność, Inkluzywność

Grupy szkolne: 11-14 lat | 90 minut (2 × 45 minut)

Cel główny

Rozwijanie świadomości społecznej dotyczącej niepełnosprawności oraz kształtowanie postawy odpowiedzialności za budowanie świata dostępnego dla wszystkich.

Cele szczegółowe

Uczeń:

- rozróżnia różne rodzaje niepełnosprawności,
- rozumie pojęcie dostępności i projektowania uniwersalnego,
- potrafi odróżnić stereotyp od faktu,
- analizuje bariery występujące w przestrzeni publicznej,
- rozwija umiejętność współpracy i krytycznego myślenia,
- poznaje technologie wspierające osoby z niepełnosprawnościami.

Metody pracy

- analiza przypadku,
- dyskusja,
- burza mózgów,
- mapa myśli,
- praca projektowa,
- elementy design thinking,
- quiz,
- prezentacje.

Materiały

- zdjęcia przestrzeni miejskiej,
- zdjęcia udogodnień,
- alfabet Braille'a,
- przykładowe opakowania,
- markery,
- arkusze A2,
- karteczki samoprzylepne,
- telefony/tablety (opcjonalnie).

Projekt „Przedszkole i Szkoła z empatią – offline/online. Widzę, rozumiem, włączam.” dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu „Kompas Młodego Obywatela”.

Przebieg warsztatów

1. Icebreaker – "Pierwsze skojarzenia" (10 minut)

Na tablicy zapisane zostaje hasło:

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Każdy zapisuje trzy pierwsze skojarzenia.

Następnie wspólnie zastanawiają się:

- które skojarzenia są faktami,
- które wynikają ze stereotypów,
- dlaczego powstają stereotypy.

Prowadzący podsumowuje:

Niepełnosprawność to jedna z cech człowieka, a nie jego definicja.

2. Historia z komiksu – analiza przypadku (10 minut)

Po przedstawieniu historii uczniowie pracują w grupach.

Odpowiadają na pytania:

- Co czuł bohater?
- Jakie bariery napotkał?
- Które z nich stworzyli ludzie?
- Co można było zrobić inaczej?

Następnie każda grupa prezentuje odpowiedzi.

3. Gra "Mit czy fakt?" (10 minut)

Każda grupa otrzymuje zestaw kart.

Przykłady:

Osoby niewidome nie korzystają z telefonów.

Osoby na wózkach podróżują samolotami.

Każda osoba niesłysząca zna język migowy.

Projekt „Przedszkole i Szkoła z empatią – offline/online. Widzę, rozumiem, włączam.” dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu „Kompas Młodego Obywatela”.

Osoby z autyzmem nie chcą mieć przyjaciół.

Niepełnosprawność zawsze widać.

Niepełnosprawność – fakty i mity

1. Osoby z niepełnosprawnościami mogą studiować i wykonywać różne zawody. **(FAKT)**
2. Każda osoba na wózku potrzebuje pomocy przy każdym zadaniu. **(MIT)**
3. Nie każdą niepełnosprawność widać na pierwszy rzut oka. **(FAKT)**
4. Osoby niewidome mają lepszy słuch od urodzenia. **(MIT)**
5. Pies przewodnik to pracujący pomocnik, dlatego nie należy go głaskać bez zgody właściciela. **(FAKT)**
6. Osoby z autyzmem nie odczuwają emocji. **(MIT)**
7. Osoby Głuche mogą komunikować się w języku migowym. **(FAKT)**
8. Każda osoba z niepełnosprawnością intelektualną ma takie same możliwości. **(MIT)**
9. Niektóre osoby korzystają z technologii wspomagających komunikację. **(FAKT)**
10. Niepełnosprawność zawsze oznacza chorobę. **(MIT)**

Stereotypy i relacje

11. Najlepiej udawać, że nie widzimy czyjejś niepełnosprawności. **(MIT)**
12. Można zapytać, czy ktoś potrzebuje pomocy, zamiast zakładać, że jej potrzebuje. **(FAKT)**
13. Osoby z niepełnosprawnościami chcą być traktowane przede wszystkim jak ludzie, a nie przez pryzmat swojej niepełnosprawności. **(FAKT)**
14. Żartowanie z czyjejś niepełnosprawności jest w porządku, jeśli wszyscy się śmieją. **(MIT)**
15. Każdy ma prawo odmówić pomocy. **(FAKT)**
16. Wszyscy z tą samą niepełnosprawnością mają takie same potrzeby. **(MIT)**

Dostępność

17. Podjazd przy schodach może być przydatny także rodzicom z wózkami dziecięcymi. **(FAKT)**
18. Napisy w filmach pomagają tylko osobom niesłyszącym. **(MIT)**
19. Dostępność ułatwia życie wielu osobom, nie tylko osobom z niepełnosprawnościami. **(FAKT)**
20. Jeśli budynek ma windę, jest automatycznie dostępny dla wszystkich. **(MIT)**

Empatia i codzienne sytuacje

21. Każdy może znaleźć się w sytuacji, w której będzie potrzebował wsparcia. **(FAKT)**
22. Najlepszym sposobem pomocy jest zawsze wyręczanie drugiej osoby. **(MIT)**
23. Niektóre osoby potrzebują więcej czasu na wykonanie zadania, ale mogą osiągnąć ten sam cel. **(FAKT)**
24. Osoba z niepełnosprawnością nie może być liderem zespołu. **(MIT)**
25. Warto pytać o preferowany sposób komunikacji, jeśli nie jesteśmy pewni. **(FAKT)**

Po każdej odpowiedzi prowadzący wyjaśnia temat, odnosząc się do rzeczywistych przykładów i rozwiązań wspierających osoby z niepełnosprawnościami.

Projekt „Przedszkole i Szkoła z empatią – offline/online. Widzę, rozumiem, włączam." dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu „Kompas Młodego Obywatela".

4. Misja: Dostępne miasto (25 minut)

Każda grupa otrzymuje zdjęcie jednego miejsca:

- szkoły,
- parku,
- kina,
- galerii handlowej,
- dworca,
- przystanku.

Ich zadanie:

Krok 1

Wyszukać wszystkie bariery.

Krok 2

Określić:

- dla kogo stanowią problem,
- dlaczego.

Krok 3

Zaprojektować rozwiązania.

Na plakacie powstaje:

Problem → rozwiązanie → korzyść dla wszystkich.

Po prezentacjach prowadzący wprowadza pojęcie **projektowania uniwersalnego**, pokazując, że rozwiązania dla osób z niepełnosprawnościami często poprawiają komfort wszystkich użytkowników.

5. Technologie zmieniające świat (15 minut)

Prowadzący prezentuje przykłady:

- alfabet Braille'a,
- aplikacje rozpoznające tekst,
- czytniki ekranu,
- napisy do filmów,
- pętle indukcyjne,
- egzoszkielety,
- protezy drukowane w 3D,

Projekt „Przedszkole i Szkoła z empatią – offline/online. Widzę, rozumiem, włączam.” dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu „Kompas Młodego Obywatela”.

- sterowanie głosem.

Inspiracją są przykłady wynalazków wymienione w materiale źródłowym.

Następnie uczniowie odpowiadają:

Która technologia zrobiła na Was największe wrażenie i dlaczego?

6. Projekt "Wynalazek przyszłości" (15 minut)

Każda grupa losuje wyzwanie, np.:

- ułatwienie nauki,
- poruszania się,
- komunikacji,
- sportu,
- podróżowania.

Tworzy projekt wynalazku.

Opisuje:

- nazwę,
- zasadę działania,
- komu pomaga,
- jakie problemy rozwiązuje.

Na koniec następuje krótka prezentacja.

7. Debata (10 minut)

Temat:

Czy świat jest naprawdę dostępny dla wszystkich?

Grupy przygotowują argumenty.

Po debacie prowadzący podsumowuje:

Dostępność nie jest przywilejem – jest prawem każdego człowieka.

Podsumowanie (5 minut)

Każdy kończy zdanie:

Projekt „Przedszkole i Szkoła z empatią – offline/online. Widzę, rozumiem, włączam.” dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu „Kompas Młodego Obywatela”.

Po tych warsztatach najbardziej zapamiętam...

oraz

Od dziś mogę...

Zadanie końcowe

Na kolorowej kartce uczniowie zapisują jedną zmianę, którą chcieliby zobaczyć w swojej szkole lub miejscowości, aby była bardziej dostępna.

Kartki tworzą wspólną tablicę:

„Szkoła bez barier"

Efekty warsztatów

Po zakończeniu zajęć uczestnicy:

- rozumieją, że niepełnosprawność nie ogranicza możliwości rozwoju i realizacji pasji,
- potrafią rozpoznać bariery architektoniczne, komunikacyjne i społeczne,
- znają przykłady nowoczesnych technologii wspierających osoby z niepełnosprawnościami,
- rozumieją ideę projektowania uniwersalnego i dostępności,
- rozwijają umiejętność argumentowania, współpracy oraz krytycznego myślenia,
- dostrzegają własną rolę w budowaniu społeczeństwa opartego na szacunku, równości i włączeniu społecznym.

Projekt „Przedszkole i Szkoła z empatią – offline/online. Widzę, rozumiem, włączam." dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu „Kompas Młodego Obywatela".

WIDZĘ. ROZUMIEM. WŁĄCZAM.

Scenariusz nr 4 – WARSZTATY Neuroróżnorodność, Inkluzywność

Grupy szkolne: 7-14 lat | 90 minut (2 × 45 minut)

(zadania mają dwa poziomy trudności)

„Nie wszystko widać. Każdy z nas doświadcza świata inaczej." To warsztat o akceptacji, empatii, różnorodności i budowaniu klasy, w której każdy czuje się bezpiecznie. **Świat neuroróżnorodności, niewidocznych niepełnosprawności i wzajemnego szacunku**

Cele warsztatów

Cel główny

Budowanie postawy szacunku wobec osób z niewidocznymi niepełnosprawnościami oraz rozwijanie empatii, akceptacji różnorodności i przeciwdziałanie wykluczeniu rówieśniczemu.

Cele szczegółowe

Uczeń:

- rozumie, że nie wszystkie trudności są widoczne,
- poznaje pojęcie neuroróżnorodności,
- dostrzega, że każdy ma mocne strony i obszary wymagające wsparcia,
- uczy się rozpoznawać sytuacje wykluczenia,
- rozwija empatię,
- ćwiczy współpracę,
- potrafi reagować na wyśmiewanie i odrzucenie.

Potrzebne materiały

- kolorowe karteczki
- markery
- kartki A3
- taśma malarska
- karty sytuacyjne
- zdjęcia emocji
- puzzle
- klocki LEGO
- słuchawki wygłuszające (opcjonalnie)
- piłeczki antystresowe
- spinner

Projekt „Przedszkole i Szkoła z empatią – offline/online. Widzę, rozumiem, włączam." dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu „Kompas Młodego Obywatela".

- klepsydry
- duże arkusze papieru

Przebieg warsztatów

1. Rozgrzewka

"Każdy jest inny" (10 minut)

Prowadzący czyta zdania.

Jeżeli dotyczą uczestnika, robi krok do przodu.

- lubię ciszę
- lubię hałas
- szybko się nudzę
- łatwo się stresuję
- uwielbiam zmiany
- nie lubię zmian
- lubię poznawać nowych ludzi
- wolę małe grupy
- nie lubię niespodzianek
- jestem bardzo rozmowny
- potrzebuję czasu zanim się odezwę

Na końcu dzieci widzą, że wszyscy stoją w innych miejscach.

Prowadzący:

To pokazuje, że każdy z nas funkcjonuje trochę inaczej. I to jest całkowicie normalne.

2. Co oznacza "nie wszystko widać?" (10 minut)

Na środku leży pudełko.

Na zewnątrz wygląda zwyczajnie.

W środku znajdują się różne przedmioty.

Pytanie:

"Czy można ocenić zawartość pudełka patrząc tylko z zewnątrz?"

Nie.

Rozmowa.

Projekt „Przedszkole i Szkoła z empatią – offline/online. Widzę, rozumiem, włączam.” dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu „Kompas Młodego Obywatela”.

Tak samo jest z ludźmi.

Nie widać:

- ADHD
- autyzmu
- dysleksji
- lęku
- depresji
- epilepsji
- cukrzycy
- bólu
- zmęczenia

3. Gra

"Co może się kryć za tym zachowaniem?" (20 minut)

Każda grupa losuje kartę.

Przykłady:

Kuba ciągle wierci się na lekcji.

Ola nie patrzy nikomu w oczy.

Antek zawsze siedzi sam.

Natalia bardzo denerwuje się przed sprawdzianami.

Filip zakłada słuchawki podczas przerwy.

Zosia zatyka uszy podczas apelu.

Zadanie: Trener wyjaśnia: Nie zgadujemy diagnozy. Pyta dzieci:

- Co może czuć ten kolega czy koleżanka?
- Czego może potrzebować?
- Jak mogę pomóc?

Po prezentacji prowadzący wyjaśnia, że za podobnymi zachowaniami mogą stać różne przyczyny i nie należy wyciągać pochopnych wniosków.

4. Stacje aktywności (30 minut)

STACJA 1

Projekt „Przedszkole i Szkoła z empatią – offline/online. Widzę, rozumiem, włączam.” dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu „Kompas Młodego Obywatela”.

Mózg każdego działa inaczej

Grupy otrzymują puzzle.

Jedna osoba:

- układa z muzyką,
- druga w ciszy,
- ktoś zaczyna od ramki,
- ktoś szuka puzzli z największą postacią,
- a ktoś inny według własnej strategii.

Rozmowa:

Czy wszystkim pracowało się tak samo?

STACJA 2

Przeciążenie

Na stole:

- kilka dźwięków,
- kolorowe obrazki,
- zadanie matematyczne,
- rozmowy.

Po chwili wszystko zostaje wyłączone.

Pytanie.

Jak się czuliście?

Rozmowa o przebodźcowaniu.

STACJA 3

Supermoce

Każdy zapisuje:

Moje trzy mocne strony.

Następnie grupa dopisuje każdej osobie jeszcze jedną.

Powstaje "Mapa talentów klasy".

Projekt „Przedszkole i Szkoła z empatią – offline/online. Widzę, rozumiem, włączam.” dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu „Kompas Młodego Obywatela”.

STACJA 4

Komunikacja

Grupy otrzymują trudne sytuacje.

Na przykład.

"Kolega z klasy nigdy nie chce pracować w grupie."

Mają przygotować dwie scenki.

Pierwsza:

nieempatyczna.

Druga:

wspierająca.

5. Gra

"Słowa mają moc" (10 minut)

Na tablicy znajdują się zdania.

Ale jesteś dziwny.

Ogarnij się.

Przesadzasz.

Znowu płaczesz?

Zachowuj się normalnie.

Każda grupa zamienia je na zdania wspierające.

Na przykład.

Widzę, że jest ci trudno.

Mogę ci pomóc?

Chcesz chwilę odpocząć?

Projekt „Przedszkole i Szkoła z empatią – offline/online. Widzę, rozumiem, włączam.” dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu „Kompas Młodego Obywatela”.

Każdy przeżywa emocje inaczej.

6. Most zamiast muru (10 minut)

Każda grupa dostaje 30 klocków.

Buduje dwa brzegi.

Pomiędzy nimi ma powstać most.

Każdy klocek symbolizuje jedno zachowanie budujące dobrą klasę.

Na klockach dzieci zapisują:

- cierpliwość
- uważność
- pomoc
- akceptacja
- rozmowa
- szacunek
- odwaga
- życzliwość
- współpraca

Na końcu wszystkie mosty tworzą jedno "Miasto Empatii".

7. Finał

Drzewo Akceptacji (10 minut)

Na dużym plakacie znajduje się pień drzewa.

Każde dziecko otrzymuje papierowy liść.

Kończy zdanie:

Chcę, aby w naszej klasie każdy...

Przykłady.

"...czuł się bezpiecznie."

"...mógł być sobą."

"...nie bał się prosić o pomoc."

Projekt „Przedszkole i Szkoła z empatią – offline/online. Widzę, rozumiem, włączam.” dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu „Kompas Młodego Obywatela”.

"...nie był oceniany po pozorach."

Liście trafiają na wspólne drzewo.

Zadanie końcowe

Każdy losuje "Misję Empatii".

Na przykład.

✔ Zaproś do zabawy osobę, która często jest sama.

✔ Powiedz komuś coś miłego.

✔ Nie oceniaj, zanim zapytasz.

✔ Zauważ czyjeś mocne strony.

✔ Pomóż komuś bez proszenia.

Misję realizuje przez tydzień.

Podsumowanie

Prowadzący kończy warsztat słowami:

Każdy z nas jest inny. Każdy z nas czasem potrzebuje wsparcia. To, czego nie widać, może być równie ważne jak to, co widzimy. Empatia zaczyna się wtedy, gdy zamiast oceniać, próbujemy zrozumieć.

Efekty warsztatów

Po zakończeniu zajęć uczestnicy:

- wiedzą, czym są niewidoczne niepełnosprawności i neuroróżnorodność,
- rozumieją, że zachowanie drugiej osoby może wynikać z trudności, których nie widać na pierwszy rzut oka,
- potrafią rozpoznawać sytuacje wykluczenia i proponować wspierające reakcje,
- ćwiczą komunikację opartą na szacunku i empatii,
- dostrzegają mocne strony swoje i innych oraz budują poczucie przynależności do grupy.

Projekt „Przedszkole i Szkoła z empatią – offline/online. Widzę, rozumiem, włączam.” dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu „Kompas Młodego Obywatela”.